МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

STUDIA PHILOLOGICA

ЗБІРНИК
СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 3

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

STUDIA PHILOLOGICA

ЗБІРНИК
СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 3

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2019

УДК 81+82:811.11+811.13
S 90

Рецензент:

Мізін К.І. д-р філол. наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології, перекладу та методики навчання ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

S 90 **Studia Philologica** : зб. студент. наук. праць / редколегія: О.В. Деменчук, О.В. Константінова, О.І. Павлова [та ін.]. – Рівне : РДГУ, 2019. – Вип. 3. – 239 с.

Studia Philologica : The Collection of Students' Scientific Works / O.V. Demenchuk, O.V. Konstantinova, O.I. Pavlova et al. (eds.). – Rivne : RSUH, 2019. – Issue 3. – 239 p.

У збірнику студентських наукових праць «Studia Philologica» розглянуто низку питань, що стосуються актуальних проблем сучасної філології: германського та романського мовознавства, зіставного мовознавства, лінгвістики тексту, термінознавства, перекладознавства, літературознавства.

The Collection of Students' Scientific Works «Studia Philologica» focuses on the topical issues of contemporary philology: Germanic and Romance Linguistics, Contrastive Linguistics, Text Linguistics, Terminology, Translation and Literature Studies.

УДК 81+82:811.11+811.13

Редакційна колегія:
Головний редактор – **Деменчук О.В.**, д-р філол. наук, професор.
Відповідальний редактор – **Константінова О.В.**, канд. філол. наук, доцент.

Члени редакційної колегії:
Павлова О.І., канд. філол. наук, професор; **Аладько Д.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Калініченко М.М.**, канд. філол. наук, доцент; **Кучма Т.В.**, канд. філол. наук, доцент; **Михайлова Є.В.**, канд. філол. наук, доцент; **Орел І.І.**, канд. філол. наук, доцент; **Павловська Л.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Тарасюк Н.Ю.**, канд. філол. наук, доцент; **Чеберяк А.М.**, канд. філол. наук, доцент.

Рекомендовано до друку вченою радою
Рівненського державного гуманітарного університету
(*протокол № 4 від 25.04.2019 р.*)

© Автори публікацій, 2019
© Рівненський державний гуманітарний університет, 2019

ЗМІСТ

ГЕРМАНСЬКЕ ТА РОМАНСЬКЕ МОВОЗНАВСТВО

Артемович К.В.	Структура фразеологічних одиниць-біблеїзмів англійської мови	6
Винарчик М.П. **Капусняк М.В.**	Enrichissement de la langue française et politique linguistique de sa défense	12
Винарчик М.П. **Штефуца О.**	Мовна компетенція як базове мовознавче поняття	17
Івасюк Д.П.	Лексико-семантичні особливості англійської розмовної мови (на матеріалі інтернет-блогів)	22
Кропива Т.Б.	Теоретичні передумови дослідження формування англомовної академічної письмової компетентності в старших класах	30
Литвин І.В.	Типологія та сфери вживання евфемізмів сучасної англійської мови	37
Феськова І.В	Лексичні особливості англомовних інтернет-новин	43
Ясінська Т.А.	Strukturell-semantische Besonderheiten der phraseologischen Einheiten mit dem Komponenten «Sprachtaetigkeit» in der deutschen Sprache	50

ЗІСТАВНЕ МОВОЗНАВСТВО

Вейко К.С.	Семантико-структурні особливості інфінітивних вставних конструкцій в українській та англійській мовах	58
Дребот Л.С.	Національно-культурні стереотипи у фразеологізмах української та англійської мов	65
Дулюк С.А.	Відтворення культурних символів у семантиці фразеологічних одиниць в англійській та українській мовах	73
Колесник Ю.О.	Вербалізація концепту ПРАЦЬОВИТІСТЬ в англійській та українській мовах	79
Новікова О.Ю.	Лексико-семантичний аналіз молодіжного сленгу	83

Пасечник А.В.	Фразеологічні одиниці з компонентами на позначення їжі в англійській та українській мовах	88
Юрчук В.І.	Вербалізація концепту ДОБРО в англійській та українській мовах	92

ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ

Григорчук Д.В. **Палій В.П.**	Функціональне навантаження епітетів та образних виразів в художніх творах французької письменниці Франсуази Саган	97
Паюк В.Л.	Визначення та ознаки політичного тексту	101
Підкуйко В.А.	Звертання як невід'ємна частина мовного етикету	105
Підкуйко В.А.	Етикет ділової телефонної розмови	111
Романюк В.В.	Прислів'я та приказки на позначення емоцій людини в сучасній німецькій мові	116

ТЕРМІНОЗНАВСТВО

Кравчук А.О.	Етимологічні особливості терміносистеми англійського літературознавства	121
Краснікова К.С.	Українські архітектурні терміни: походження, семантика, структура	126
Пелюхня П.Р. **Черноватий Л.М.**	Теоретичні основи класифікації англомовних та українськомовних термінів у сфері лінгводидактики	130
Стойка А.С.	Лексико-семантичні особливості економічних термінів сучасної англійської мови	137

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

Бобешко М.О.	Лексичні трансформації в українських перекладах романів Ніколаса Спаркса	143
Бурковська І.О.	Лексичні перекладацькі трансформації у перекладі твору Лесі Українки «Дим»	148
Буткевич Д.С.	Способи перекладу національно-культурного компоненту в семантичній структурі німецьких ФО	153

Дворник І.В.	Значення сталих та змінних елементів у поетичних перекладах	163
Лопанчук Ю.В.	Способи передачі епітетів в англійському перекладі циклу поезій «Сім струн» Лесі Українки	170
Мельник О.Ю.	Особливості відтворення категорії детермінації при перекладі з англійської на українську мову	175
Портяник А.В.	Актуальні проблеми художнього перекладу	181
Урбанович Г.Р.	Переклад реалій англійською мовою в поемі Івана Котляревського «Енеїда»	186

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Возняк Ю.В.	Вплив американського соціуму на розвиток постмодернізму в США та його визначальні риси	193
Гаврилюк С.В.	Жанр «Мотиваційна книга» в сучасній американській літературі	197
Гладун І.В.	Сучасна англійська підліткова література	202
Головащук А.О.	Погляди М. Етвуд на роль жінки в сучасному суспільстві (на матеріалі роману-дистопії «Розповідь служниці»)	207
Гудим М.С.	Український постмодернізм	211
Калитка І.М.	Non-fiction медичної тематики у сучасній британській літературі на основі збірки Олівера Сакса «Чоловік, який сплутав дружину з капелюхом, Та інші історії з лікарської практики»	217
Ковлєва О.В.	Еволюція жанру антиутопії у літературі XX століття	222
Хороша О.М.	Творчість Г. Мелвілла у контексті розвитку популярної культури США XIX століття	228

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ 235

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

Бобешко М.О.
Рівненський державний гуманітарний університет

ЛЕКСИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ РОМАНІВ НІКОЛАСА СПАРКСА

Анотація. Неспівпадання смислової та семантичної структури слова в англійській мові та українських мовах обумовило використання трансформації. Переклад характеризується рядом стилістично маркованих граматичних, морфологічних, лексичних і синтаксичних одиниць. Стилістично марковані одиниці культурно-специфічні, що передбачає розбіжності між мовами в способах і рівнях передачі одного й того ж змісту.

Ключові слова: перекладацька трансформація, еквівалентність, епістолярний жанр, лексична трансформація.

Summary The discrepancy between the semantic structure of the word in English and Ukrainian languages led to the use of transformation. The translation is characterized by a number of stylistically marked grammatical, morphological, lexical and syntactical units. Stylistically marked units are cultural-specific, which suggests differences between languages in the ways and levels of transmission of the same content.

Key words: translation transformation, equivalence, epistolary genre, lexical transformation.

Завдання нашого дослідження полягає у необхідності дати цілісну інтерпретацію поняття трансформацій, виокремити основні її види, розглянути причини, що викликають трансформації і проаналізувати застосування перекладацьких трансформацій, дослідивши, яким чином вони реалізуються у художніх текстах.

Переклад – діяльність, що полягає в передачі змісту тексту на одній мові засобами іншої мови, а також результат такої діяльності. Головна мета перекладу – досягнення адекватності. Адекватний, або як його ще називають, еквівалентний переклад – це такий переклад, який здійснюється на рівні, необхідному і достатньому для передачі незмінного плану змісту при дотриманні відповідного плану

вираження, тобто норм мови перекладу. Саме для цього при перекладі використовуються перекладацькі трансформації.

Епістолярний текст володіє всіма категоріями тексту, виділеними В. Р. Гальперіним: він інформативний, ділиться на чіткі частини (абзаци), які в свою чергу володіють відносною автосемантією завершені і логічно пов'язані за допомогою засобів когезії. Разом з тим епістолярний текст має ряд характерних для нього особливостей. Ступінь його інформативності різний, він володіє чіткою структурою, обов'язковою об'єктивною модальністю, його час і простір реальний, а категорії проспекції і ретроспекції носять особливий характер, викликаний тим, що лист є частиною діалогу, віддаленого в часі і в просторі [3].

Також спірним залишається питання перекладу розмовно-маркованих слів, які максимально своєрідні і національно самобутні. З можливих варіантів перекладу іноді доводиться надавати перевагу не розмовній відповідності, а нейтральному слову, коли це викликає розбіжність конотативних сем. При ідентичності основного понятійного ядра можуть виявитися розбіжності в сфері застосування, оцінки, ступеня ознаки, в характері способу, в чисто національних асоціаціях і всього того, що перешкоджає ідентифікації ззовні ніби співпадаючих розмовних слів порівнюваних мов. Підміна перекладу розмовного нейтральним не бажана, але припустима [5, с. 95].

Очевидним є той факт, що адаптація тексту з урахуванням стилістичних невідповідностей в оригіналі і перекладі, зумовлена розбіжністю екстралінгвістичних знань культурно-історичного характеру у читачів оригіналу і перекладу, що може призвести до емоційної заниженості і нейтралізації розмовності. «Не знаходячи потрібного смислового еквівалента, перекладач нерідко користується транслітерацією або передає тільки фактологічний зміст, опускаючи емотивний. Відбувається нейтралізація інформації» [9, с. 140]. Таким чином, прагнення до еквівалентної передачі змісту не може не накладати обмежень на використання засобів мови, на яку перекладають [10, с. 13]. Однак, з іншого боку, «характеристика мовної одиниці за її приналежності до певного стилістичного шару (просторічного, розмовного, книжного, поетичного та ін.) являє собою важливий компонент її смислової структури і її відтворення може бути обов'язковою умовою комунікативної рівноцінності перекладу» [7, с. 130].

«У процесі перекладу в ім'я передачі функціональних домінант тексту (тобто його функціональних параметрів, які здаються найбільш актуальними в даному комунікативному контексті) нерідко доводиться

йти на деякі жертви. Більш того, в процесі перекладу часом модифікується і сама мета комунікації, на яку відомий вплив надає установка на іншого одержувача, що тягне за собою певні відступи від повної еквівалентності вихідного і кінцевого текстів» [9, с. 55].

Невідповідності в структурі різних мов призводять до труднощів, пов'язаних зі збереженням і передачею значень слів при їх перекладі іншою мовою. Слово, як лексична одиниця, є частиною лексичної системи мови. Смислова, або семантична структура слова унікальна для кожної конкретної мови, а тому може не співпадати в лексичних системах іноземної мови та мови перекладу. Тут на перший план виходять так звані лексичні трансформації, які можна визначити як «відхилення від словникових відповідностей» [2, с. 57]. Вибір теми зумовлений тим, що у сучасній лінгвістиці поняття *трансформації* використовується як важливий засіб досягнення адекватності перекладу. Трансформації допомагають подолати ті чи інші існуючі лексичні труднощі у перекладі. Трансформація полягає у зміні формальних або семантичних компонентів при збереженні інформації.

За своєю структурою «Записник» являє собою роман, побудований на письменних джерелах.

У романі «Записник» Н. Спаркс вибудовує лінію особистісно-побутового листування головних персонажів. Причому листи наводяться без урахування хронологічної послідовності, а у відповідності з розвитком сюжету, як того вимагає авторський задум. Кожен окремо взятий лист починається зі звертання до героя. Слідуючи загальновизнаній структурі, наводяться звернення і кінцівка, за різними варіантами яких можна судити про ступінь близькості людей, що знаходяться в листуванні:

“I will always be yours. And, my darling, you will always be mine.” [12].

“Завжди буду твоїм. А ти, моя кохана, завжди будеш моєю.” [8, с. 183].

Основна частина наведених у романі листів орієнтована на діалогічну форму спілкування, листи написані в оповідній формі:

“The porch is silent except for the sounds that float from the shadows, and for once I am at a loss for words. It is a strange experience for me, for when I think of you and the life we have shared, there is much to remember.” [12].

Найпростішими лексичними трансформаціями є опущення та додавання. Лексичні, трансформації нерідко вимагають внесення додаткових слів чи навпаки опущення деяких елементів. Введення

додаткових слів обумовлюється рядом причин: розходженнями в структурі речення і тим, що більш стислі англійські речення вимагають в українській мові більш розгорнутого вираження думки. Відсутність відповідного слова чи відповідного лексико-семантичного варіанта даного слова теж є причиною введення додаткових слів при перекладі [1, с. 76].

В даному випадку прослідковується трансформація додавання:

"And maybe, for a brief moment, you'll feel it too, and you'll smile back and savour the memories we will always share." [12].

"І можливо, на якусь коротку мить ти теж усе це відчуєш, і всміхнешся мені у відповідь, і ми обоє смакуватимемо спогади, які раніше ділили на двох." [8, с. 158].

Для англійської мови характерна максимальна конкретність. Українській мові така тенденція не характерна і перекладач англійський варіант спрощує. В даному прикладі використовується трансформація опущення.

"… and without a word I sat myself beside them at the table and held their hands." [12].

"тож просто мовчки сів поруч із ними за стіл та взяв дівчат за руки." [8, с. 181].

Антонімічний переклад – це лексична трансформація, при якій створюється заміна ствердної форми в оригіналі на негативну форму в перекладі або, навпаки, негативної на ствердну супроводжується заміною лексичної одиниці вихідної мови, на одиницю мови перекладу, з протилежним значенням. У англо-українських перекладах ця трансформація застосовується особливо часто, коли в оригіналі негативна форма спожита із словом, що має негативний префікс. Необхідність в антонімічному перекладі виникає тоді, коли виникає необхідність в комплексній лексико-граматичній заміні певного речення, з метою надання перекладу більшої благозвучності.

"I don't want you ever to forget that." [12].

"Я хочу, щоб ти про це пам'ятала." [8, с. 158].

Для передачі емотивної складової в перекладі використані питальні конструкції:

"I saw they'd been crying, and without a word I sat myself beside them at the table and held, their hands. And when I looked at them, I saw you from so long-ago, the day we said goodbye." [10].

"Я помітив, що вони плакали, тож просто мовчки сів поруч із ними за стіл та взяв дівчат за руки. Знаєш, що я побачив, коли

дивився їм у вічі? Я побачив тебе у той день, коли ми прощалися." [6, с. 182].

В останньому листі порядок речень і навіть абзаців при перекладі змінений, але зміст та думка автора передана дуже вдало:

"*We had a wonderful life together, and I think about it a lot now. I close my eyes sometimes and see you with speckles of grey in your hair, sitting on the porch and playing your guitar while little ones play and clap to the music you create."* [12].

"Ми прожили з тобою чудове життя, і я часто тепер про це думаю. Іноді я заплющую очі й бачу, як ти сидиш на ганку, у твоєму волоссі пробивається перша сивина, ти граєш на гітарі, а наші малюки танцюють довкола і плескають у такт музиці." [8, с. 213].

Аналіз лексичних трансформацій на прикладі перекладу роману Н. Спаркса «Записник», зробленого О. Пострaнською, дає підстави стверджувати, що у процесі зіставлення тексту оригіналу та тексту перекладу українською було виявлено такі види лексичних трансформацій, як додавання, конкретизація, антонімічний переклад та опущення. Як бачимо, переклад творів епістолярного жанру являє собою досить складну задачу. Складність визначається не тільки різницею в граматичному і лексичному ладі, а й в передачі емоційної складової думки.

Список використаних джерел

1. Алексеев А. Я. Художественный образ и перевод / А. Я. Алексеев // Вісник СумДУ. – 2006. – Т. 1. – № 11 (95). – С. 126–130.
2. Антрушина Г.Б. Лексикология английского языка / Г.Б. Антрушина, О. В. Афанасьева, Н. Н. Морозова. – М.: Дрофа, 2000. – 288 с.
3. Бусоргина, Н.Ю. Эпистолярный текст как составляющая ритуального и этикетного дискурса [Електронний ресурс] / Н.Ю.Бусоргина. – Режим доступу:http://cheloveknauka.com/epistolyarnyy-tekst-kak-sostavlyayuschaya-ritualnogo-i-etiketnogo-diskursa
4. Гальперин, И.Р. Текст как объект лингвистического исследования. Издание второе. Текст. / И.Р. Гальперин. М.: Едиториал УРСС, 2004. – 139 с.
5. Девкин В.Д. Очерки по лексикографии / В.Д. Девкин. – М.: Прометей, 2000. – 395 с.
6. Козлова Л.Н., Демидова М.М. Особености перевода на английский язык средств личного битового письма в романе Л. Улицкой «Даниэль Штайн» [Електронний ресурс] / Л.Н. Козлова, М.М. Демидова. – Режим доступу: https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-perevoda-

na-angliyskiy-yazyk-sredstv-razgovornosti-lichnostno-bytovogo-pisma-v-romane-l-ulitskoy-daniel-shtayn-perevodchik
7. Комиссаров В.Н. Лингвистика перевода / В.Н. Комиссаров. – М.: Международные отношения, 1980. – 167 с.
8. Спакрс Н. Записник. Сторінки нашого кохання / Ніколас Спаркс; пер. з англ. О.Пострaнської. – Х. : Віват, 2016. – 224 с.
9. Шаховский В.И. О переводимости эмотивных смыслов художественного текста / В.И. Шаховский // Перевод и коммуникация / РАН. Ин-т языкознания. – М., 1997. – С. 139-152.
10. Утробина А.А. Основы теории перевода. Конспект лекций / А.А. Утробина. – М.: Приор. 2006. – 114 с.
11. Швейцер А.Д. Эквивалентность и адекватность / А.Д. Щвейцер // Коммуникативный инвариант перевода в текстах различных жанров: Сб. науч. трудов. – М.: Моск. гос. ин-т ин. яз. им. М. Тореза, 1989. – Вып. 343. – С. 52-58.
12. Sparks N. The Notebook [Електронний ресурс] / N. Sparks. – Режим доступу: https://visaldiary.files.wordpress.com/2011/05/the-notebook.pdf

Бурковська І.О.
Рівненський державний гуманітарний університет

ЛЕКСИЧНІ ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПЕРЕКЛАДІ ТВОРУ ЛЕСІ УКРАЇНКИ «ДИМ»

Анотація: Статтю присвячено застосуванню лексичних трансформацій при перекладі лексичних одиниць у віршованому творі Лесі Українки «Дим».

Ключові слова: перекладацькі трансформації, лексична трансформація, переклад віршованих творів, лексичні одиниці.

Summary. The article deals with lexical translation transformations and their use in the translation of Lesya Ukrainka's poem "Smoke".

Key words: translation transformations, lexical transformation, poetry translation, lexical units.

Постановка проблеми та її значення. Мистецтво художнього, зокрема віршованого, перекладу полягає в передачі задуму автора, системи образів твору, комунікативного впливу на читача. Теоретики перекладознавства наголошують на тому, що художньому перекладу, на відміну від спеціалізованого, притаманна установка на читача

Наукове видання

STUDIA PHILOLOGICA

Збірник
студентських наукових праць

ВИПУСК 3

The Collection of Students' Scientific Works

ISSUE 3

Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Друк ризографічний.
Гарнітура Century Schoolbook.
Ум. др. арк. 13. Наклад 100.

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
м. Рівне, 33000, вул. Ст. Бандери, 12
тел.: (0362) 26-48-83

Друк: "ПараГраф+"
м. Рівне, 33000, вул. Гетьмана Мазепи, 6/8
тел.: (0362) 26-49-27